

Ειρήνη-Ελευθερία Ν. Γαληνού, Δικηγόρος ΕΤΕΑ
Στέφανος Στ. Πετροπουλάκος, Δικαστικός Πληρεξούσιος ΝΣΚ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Ανάλυση και Πρακτική Εφαρμογή

Πρόλογος: Πατρίνα Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη

Συνεργασία: Ελένη Σπ. Μυλωνά, Δικηγόρος ΕΤΕΑ

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Ανάλυση και Πρακτική
Εφαρμογή

Η Κοινωνική Ασφάλιση - Ανάλυση και Πρακτική Εφαρμογή
Ε.-Ε. Ν. Γαλινού / Στ. Στ. Πετροπουλάκος / Ε. Σπ. Μυλωνά

ISBN 978-960-562-381-4

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επισημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director:	Μιχαήλα Καπασκέλη
Υπεύθυνος Παραγωγής:	Ανδρέας Μενούνος
Φωτοστοιχειοθεσία:	Γιάννης Δεδούσης
Παραγωγή:	NB Production ΓΔ160215Μ23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομιάλη 23, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org
Αθήνα: Μαυρομιάλη 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521
Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ: 210 4184 212
Πάτρα: Κανάρη 15, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600
Θεσ/νίκη: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

Committed to excellence

© 2015, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

Ειρήνη-Ελευθερία Ν. Γαληνού, Δικηγόρος ΕΤΕΑ
Στέφανος Στ. Πετροπουλάκος, Δικαστικός Πληρεξούσιος ΝΣΚ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Ανάλυση και Πρακτική Εφαρμογή

- Γενικές αρχές
- Διαδοχική - Παράλληλη Ασφάλιση
- Υποχρεώσεις εργοδοτών
- Συντάξεις ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ΟΑΕΕ, ΟΓΑ, ΕΤΑΠ-ΜΜΕ, Δημοσίου
- Ενστάσεις και διοικητική επίλυση διαφορών
- Κοινωνικοασφαλιστικές διαφορές

Συνεργασία:
Ελένη Σπ. Μυλωνά, Δικηγόρος ΕΤΕΑ

Πρόλογος:
Πατρίνα Παπαρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Social Security - Analysis and Practical Application
E.-E. N. Galinou / St. St. Petropoulakos / E. Sp. Milona

ISBN 978-960-562-381-4

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address above.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

NOMIKI BIBLIOTHIKI

23, Mavromichali Str., 106 80 Athens Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

© 2015, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τρεις νέοι νομικοί, η κα. Ειρήνη-Ελευθερία Ν. Γαληνού, δικηγόρος στο ΕΤΕΑ (πρώην ΕΤΕΑΜ), ο κ. Στέφανος Στ. Πετροπουλάκος, Δικαστικός Πληρεξούσιος στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και η κα. Ελένη Σπ. Μυλωνά, δικηγόρος στο ΕΤΕΑ (πρώην ΤΑΥΤΕΚΩ) συνέγραψαν το βιβλίο «*Η Κοινωνική Ασφάλιση - Ανάλυση και Πρακτική Εφαρμογή*».

Το βιβλίο αυτό καλύπτει ένα κενό στους δικηγόρους, υπαλλήλους των ασφαλιστικών οργανισμών, λογιστές και κάθε ενδιαφερόμενο. Παρουσιάζει με τρόπο κατανοητό, αλλά όχι απλουστευμένο, ανά ασφαλιστικό οργανισμό και το Δημόσιο, το σύνολο της ασφαλιστικής νομοθεσίας με παραπομπή στις κρίσιμες διατάξεις, όπως ερμηνεύονται από τις εγκύκλιες οδηγίες της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και των ασφαλιστικών οργανισμών και από την κρατούσα νομολογία. Επιπλέον παρουσιάζει τις γενικές αρχές του δικαίου της κοινωνικής ασφάλισης και βασικούς θεσμούς, όπως τη διαδοχική ασφάλιση και την παράλληλη ασφάλιση/πολλαπλή απασχόληση. Στο τέλος του βιβλίου παρατίθενται σε αυτοτελή κεφάλαια η διαδικασία διοικητικής επίλυσης των κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών καθώς και η διαδικασία δικαστικής επίλυσης αυτών.

Για κάθε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας και επικουρικής ασφάλισης και εφάπαξ παροχών και για το Δημόσιο αναφέρονται αναλυτικά τα ταμεία που έχουν ενταχθεί σε αυτόν, τα πρόσωπα που υπάγονται στην ασφάλισή του με τις αναγκαίες διακρίσεις σε νέους και παλαιούς ασφαλισμένους, κρίσιμα ζητήματα που αφορούν στην υπαγωγή, όπως για παράδειγμα για τον ΟΑΕΕ η πολύ συνηθισμένη στην πράξη περίπτωση της περιέλευσης της επιχείρησης σε αδράνεια, οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και ο υπολογισμός του ποσού της σύνταξης ή εφάπαξ παροχής.

Οι συγγραφείς του βιβλίου έχουν καταφέρει να δαμάσουν την δαιδαλώδη και πολλές φορές δυσνόητη ύλη του δικαίου της κοινωνικής ασφάλισης και να την καταστήσουν προσπελάσιμη σε νομικούς και μη νομικούς που χρειάζεται να χειρισθούν κοινωνικοασφαλιστικές υποθέσεις. Η ανάλυση γίνεται σε τέτοιο βάθος, ώστε επιτρέπει ακόμη και τον υπολογισμό της σύνταξης ή της εφάπαξ παροχής.

Επιπροσθέτως, το έργο είναι εξαιρετικά ομοιογενές, κάτι που καταδεικνύει τη συνοχή της συγγραφικής ομάδας και είναι σπάνιο στην Ελλάδα,

όπου τα συλλογικά έργα αρκούνται σε απλή παράθεση ατομικών συμβολών.

Το βιβλίο έχει αναμφισβήτητα πρακτικό προσανατολισμό και μεγάλη χρησιμότητα. Τον σκοπό όμως αυτό δεν θα μπορούσε να επιτύχει αν οι συγγραφείς του, τους οποίους έχω την τύχη να γνωρίζω από τα φοιτητικά τους χρόνια, δεν είχαν θεωρητικά εμβαθύνει στο δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης και δεν είχαν ήδη πολυετή εμπειρία σε οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και στην υπηρεσία του ΝΣΚ. Περισσότερο όμως από όλα πρέπει να εξαρθεί το προσωπικό τους ενδιαφέρον για το επιστημονικό αυτό πεδίο που τους κινητοποιεί όλα αυτά τα χρόνια και τους οδήγησε στη συγγραφή του βιβλίου αυτού.

Αθήνα, Φεβρουάριος 2015

Πατρίνα Παπαρρηγοπούλου - Πεχλιβανίδη
Αν. Καθηγήτρια, Νομικής Σχολής, Πανεπιστημίου Αθηνών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος

Π. Παπαρρηγοπούλου - Πεχλιβανίδη VII

I. Εισαγωγή [Στ. Πετροπουλάκος]..... 1

II. Γενικές Αρχές Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης

[Στ. Πετροπουλάκος]

A. Αρχή της χρηστής διοίκησης..... 4

B. Αρχή της εύνοιας προς τους ασφαλισμένους..... 5

Γ. Αρχή της μη αναζήτησης αχρεώστητων, καλοπίστως ληφθεισών, παροχών..... 6

Δ. Αρχή της μη επιστροφής των ασφαλιστικών εισφορών - προστασίας του ασφαλιστικού κεφαλαίου..... 7

E. Αρχή της τυπικής ασφάλισης..... 7

ΣΤ. Αρχή της ίσης μεταχείρισης των ασφαλισμένων..... 8

Z. Αρχή της ανταποδοτικότητας..... 9

H. Αρχή της ενότητας της ασφαλιστικής περίπτωσης..... 10

Θ. Αρχή της εφαρμογής του ευμενέστερου για τον ασφαλισμένο νομοθετικού καθεστώτος..... 11

III. Διαδοχική Ασφάλιση

[E.-E. Γαληνού]

A. Σκοπός και πλαίσιο αρχών διαδοχικής ασφάλισης..... 12

B. Θεμελίωση και κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος με εφαρμογή διαδοχικής ασφάλισης..... 14

Γ. Ενοποιήσεις ταμείων και διαδοχική ασφάλιση..... 17

Δ. Υπολογισμός ποσού σύνταξης..... 17

1. Συντάξιμες αποδοχές φορέων ασφάλισης μισθωτών..... 21

2. Συντάξιμες αποδοχές και προσδιορισμός ασφαλιστικής κλάσης ΙΚΑ-ΕΤΑΜ..... 25

3. Ποσοστό αναπλήρωσης ΟΑΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 4 του Ν 3863/2010	28
4. Συντάξιμες αποδοχές ΤΣΜΕΔΕ	29

IV. Παράλληλη ασφάλιση/Πολλαπλή απασχόληση *[Ε.-Ε. Γαληνού]*

A. Παράλληλη ασφάλιση νέων ασφαλισμένων.....	35
1. Παράλληλη ασφάλιση ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και ΟΑΕΕ.....	37
B. Παράλληλη ασφάλιση παλαιών ασφαλισμένων.....	39
1. Κύρια ασφάλιση	39
2. Επικουρική ασφάλιση	39
3. Ασφάλιση ασθενείας.....	40
4. Παράλληλη ασφάλιση ΟΑΕΕ και ΕΤΑΑ	42

V. Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ) - Συντάξεις Δημοσίου *[Ε.-Ε. Γαληνού]*

A. Δικαιούχα Πρόσωπα	44
B. Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης	51
1. Συντάξεις γήρατος.....	53
2. Συντάξεις ανικανότητας.....	87
3. Συντάξεις θανάτου.....	89
Γ. Απασχόληση συνταξιούχων	97
1. Συνταξιούχοι Δημοσίου που εργάζονται ως μισθωτοί ή αυτοαπασχολούνται.....	97
2. Συνταξιούχοι Δημοσίου που εργάζονται στον στενό και ευρύτερο δημόσιο τομέα	100
3. Συρροή συντάξεων Δημοσίου	104
Δ. Συντάξιμη υπηρεσία - αναγνωρίσεις πλασματικών ετών.....	105
1. Θεμελιωτική, προσμετρούμενη και αναγνωριζόμενη συντάξιμη υπηρεσία και χρονικοί περιορισμοί.....	105
2. Διαδοχική ασφάλιση.....	132
E. Υπολογισμός ποσού σύνταξης.....	133
1. Συντάξιμος μισθός αποχωρούντων έως 31.12.2007.....	133
2. Συντάξιμος μισθός αποχωρούντων από 1.1.2008	135

3. Τρόπος υπολογισμού του ποσού σύνταξης.....	137
4. Πίνακας υπολογισμού ποσού σύνταξης.....	140
5. Σύνταξη παθόντων εκτός υπηρεσίας.....	140
6. Σύνταξη παθόντων από την υπηρεσία.....	140
7. Ποσό οικογενειακής σύνταξης εγγάμου.....	141
8. Ποσό σύνταξης πατρικής οικογένειας.....	143
9. Ποσό σύνταξης παθόντων.....	143
10. Ποσό σύνταξης νέων ασφαλισμένων.....	145
11. Τρόπος υπολογισμού ποσού σύνταξης από 1.1.2015.....	146
ΣΤ. Προθεσμία έκδοσης συνταξιοδοτικής πράξης.....	151
Ζ. Καταβολή τρίμηνων αποδοχών και προκαταβολή σύνταξης.....	151
Η. Στέριση της σύνταξης.....	154
Θ. Παραγραφή αξιώσεων συνταξιοδοτικής φύσης κατά του Δημοσίου.....	158

VI. ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

[Ε.-Ε. Γαληνού]

A. Εισαγωγή - Εννοιολογικοί προσδιορισμοί.....	162
1. Ασφαλισμένος/η.....	162
2. Παλιός/νέος ασφαλισμένος.....	162
3. Εργοδότης.....	163
4. Ημέρες εργασίας (ΗΕ)/ημέρες ασφάλισης (ΗΑ).....	163
5. Χρόνος ασφάλισης.....	164
6. Συνταξιούχοι.....	164
7. Ατύχημα.....	164
8. Αναλυτική Περιοδική Δήλωση (ΑΠΔ).....	164
9. Εισφορές.....	164
10. Απόσπασμα Ατομικού Λογαριασμού Ασφάλισης.....	165
B. Υπαγωγή στην ασφάλιση.....	165
1. Οι έννοιες «υποχρεωτική» και «αυτοδίκαιη».....	165
2. Η αρχή της εδαφικότητας.....	167
3. Η έννοια του κύριου επαγγέλματος.....	167
4. Το κριτήριο της εξαρτημένης εργασίας έναντι αμοιβής.....	168
5. Η έννοια του εργοδότη.....	170

Γ. Η ιδιότητα του παλαιού/νέου ασφαλισμένου στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.....	172
Δ. Ειδικές κατηγορίες προσώπων που υπάγονται στην ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.....	174
1. Προσληφθέντες στο Δημόσιο μετά το 2011 (τακτικοί και μετακλητοί).....	174
2. Εργαζόμενοι εκτός των ορίων της χώρας.....	177
3. Αλλοδαποί.....	177
4. Οικόσιτο προσωπικό.....	180
5. Συγγενείς του εργοδότη.....	182
6. Στελέχη εταιρειών.....	185
7. Περιστασιακά απασχολούμενοι - Εργόσημο.....	186
8. Εργαζόμενοι μέσω Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης.....	189
9. Συνδικαλιστικά Στελέχη.....	192
10. Καθηγητές.....	193
11. Μαθητευόμενοι - Φοιτητές/Σπουδαστές - Υπότροφοι - Μαθητές.....	196
12. Εργαζόμενοι συνταξιούχοι.....	201
13. Αυτοτελώς απασχολούμενοι μη υποχρεωτικά ασφαλιστέοι σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης.....	204
14. Ασφάλιση μέσω σωματείων ή συνεταιρισμών.....	204
15. Οικονομικά ασθενείς αυτοτελώς απασχολούμενοι που στερούνται επαγγελματικής στέγης και εργαζόμενοι σε μη σταθερό εργοδότη ή σε πάνω από τρεις εργοδότες.....	210
16. Εφημεριδοπώλες.....	214
17. Πωλητές Λαϊκού Λαχείου.....	216
18. Εργολάβοι και υπεργολάβοι οικοδομικών και τεχνικών εργασιών.....	218
19. Παραγωγοί πωλήσεων - πλασιέ.....	227
20. Εμπειρογνώμονες καπνού.....	228
21. Ρητινοσυλλέκτες.....	229
22. Δασεργάτες.....	229
23. Απασχολούμενοι στην Αγροτική Οικονομία.....	231
24. Αυτοτελώς απασχολούμενοι στο θέαμα και ακρόαμα.....	237
25. Ξεναγοί.....	241
26. Καθαρίστριες του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ.....	242

27. Οδηγοί - Αυτοκινητιστές.....	243
28. Απασχολούμενοι φασόν.....	246
29. Πρόεδροι - Διοικητές ΝΠΔΔ, Ασφαλιστικών Οργανισμών και ΑΔΑ.....	247
30. Ορκωτοί Εκτιμητές - Λογιστές.....	250
31. Ιατροί.....	251
32. Δικηγόροι.....	252
33. Αποκλειστικές νοσοκόμες.....	254
34. Ιεροψάλτες - Ιερωμένοι.....	254
35. Διαπραγματευτές αξιών και παραγώγων.....	255
36. Ασφαλιστικοί σύμβουλοι - μεσίτες - υπάλληλοι - συντονιστές.....	256
37. Επαγγελματίες/ερασιτέχνες αθλητές.....	262
38. Οπλίτες.....	263
39. Απασχολούμενοι με συμβάσεις έργου.....	265
40. Κρατούμενοι εργαζόμενοι.....	266
41. Άνεργοι και μακροχρόνια άνεργοι.....	268
42. Ιερόδουλες.....	275
E. Υποχρεώσεις εργοδοτών έναντι του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.....	276
1. Απογραφή Εργοδότη και αναγγελία μεταβολής στοιχείων.....	276
2. Απογραφή εργαζομένων στο Μητρώο Ασφαλισμένων.....	279
3. Εμπρόθεσμη αναγγελία στον ΟΑΕΔ κάθε οικειοθελούς αποχώρησης.....	281
4. Αναλυτική Περιοδική Δήλωση.....	283
5. Ειδικό Βιβλίο Νεοπροσλαμβανομένων.....	292
6. Παρακράτηση και απόδοση ασφαλιστικών εισφορών.....	304
7. Απόσπασμα Ατομικού Λογαριασμού Ασφάλισης.....	333
8. Εκκαθαριστικό σημείωμα αποδοχών.....	335
9. Διενέργεια ελέγχου και συμπεριφορά εργοδότη.....	335
ΣΤ. Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης.....	337
1. Συντάξεις γήρατος.....	339
2. Συντάξεις αναπηρίας.....	384
3. Συντάξεις θανάτου.....	395
Z. Προαιρετική ασφάλιση.....	403

Η. Υπολογισμός ποσού σύνταξης.....	404
1. Ποσό Σύνταξης έως 31.12.2014.....	404
2. Υπολογισμός ποσού σύνταξης νέων ασφαλισμένων	412
3. Ανώτατο και κατώτατο ποσό σύνταξης	416
4. Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων-ΕΚΑΣ	420
Θ. Έναρξη συνταξιοδοτικού δικαιώματος.....	422

VII. ΟΑΕΕ

[Ε.-Ε. Γαληνού]

A. Εισαγωγή - Ιδρυτικές διατάξεις και συγχωνευθέντα Ταμεία	424
B. Υπαγωγή στην ασφάλιση.....	425
1. Πρόσωπα υποχρεωτικά υπαγόμενα στην ασφάλιση του Οργανισμού	425
2. Πρόσωπα εξαιρούμενα από την ασφάλιση.....	434
3. Προαιρετική υπαγωγή στην ασφάλιση	435
4. Έναρξη ασφαλιστικής σχέσης και διατυπώσεις.....	436
5. Λήξη ασφαλιστικής σχέσης	438
6. Περιέλευση επιχείρησης σε αδράνεια	440
Γ. Προαιρετική συνέχεια της ασφάλισης.....	441
Δ. Η ιδιότητα του παλαιού/νέου ασφαλισμένου στον ΟΑΕΕ.....	442
Ε. Προϋποθέσεις Συνταξιοδότησης.....	444
1. Συντάξεις γήρατος.....	444
2. Συντάξεις αναπηρίας.....	447
3. Συντάξεις θανάτου.....	448
ΣΤ. Υπολογισμός ποσού σύνταξης έως 31.12.2014.....	449

VIII. ΕΤΑΑ

[Ε.-Ε. Γαληνού]

A. Εισαγωγή - Ιδρυτικές διατάξεις και εντασσόμενοι Φορείς	451
B. Υπαγωγή στην ασφάλιση ανά τομέα	451
1. ΤΣΜΕΔΕ	451
2. ΤΣΑΥ.....	452
3. ΤΑΝ.....	454

Γ. Κοινές συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις για όλους τους τομείς του ΕΤΑΑ.....	456
1. Συνταξιοδότηση με 15 έτη ασφάλισης.....	456
2. Συνταξιοδότηση με 35 έτη ασφάλισης.....	456
3. Συνταξιοδότηση με 37 έτη ασφάλισης.....	457
4. Μειωμένη σύνταξη	457
Δ. Καταστατικές συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις (παλαιών ασφαλισμένων)	457
1. ΤΣΜΕΔΕ	457
2. ΤΣΑΥ.....	460
3. ΤΑΝ.....	464

ΙΧ. ΕΤΑΠ-ΜΜΕ

[Ε.-Ε. Γαληνού]

A. Εισαγωγή - Ιδρυτικές διατάξεις και εντασσόμενοι Φορείς	469
B. Υπαγωγή στην ασφάλιση ανά τομέα και κλάδο.....	470
1. ΤΣΠΕΑΘ.....	470
2. ΤΕΑΙΗΕΑΘ	473
3. ΤΑΙΣΥΤ.....	474
4. ΤΑΑΪΤ	475
5. ΤΑΦΕΕΤ.....	476
6. ΤΣΕΥΠΑ	476
7. ΤΣΕΥΠΘ.....	477
8. ΤΑΤΤΑΘ.....	479
B. Κοινές συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις για όλους τους τομείς του ΕΤΑΠ-ΜΜΕ	480
1. Συνταξιοδότηση με 15 έτη ασφάλισης.....	480
2. Συνταξιοδότηση με 35 έτη Ασφάλισης.....	481
3. Συνταξιοδότηση με 37 έτη ασφάλισης.....	481
4. Μειωμένη σύνταξη	481
Δ. Καταστατικές συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις (παλαιών ασφαλισμένων)	482
1. ΤΣΠΕΑΘ.....	482
2. ΤΑΙΗΕΑΘ	486

Περιεχόμενα

3. ΤΑΙΣΥΤ.....	489
4. ΤΑΑΞΤ	491
5. ΤΑΦΕΕΤ.....	494
6. ΤΣΕΥΠΑ.....	496
7. ΤΣΕΥΠΘ.....	499
8. ΤΑΤΤΑΘ.....	503

Χ. ΟΓΑ

[Ε.-Ε. Γαληνού]

1. Εισαγωγή.....	507
2. Υπαγωγή στην ασφάλιση.....	507
Γ. Συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις.....	510
1. Σύνταξη γήρατος.....	510
2. Σύνταξη αναπηρίας.....	512
3. Σύνταξη θανάτου	513
Δ. Συνταξιοδότηση ανασφάλιστων υπερηλίκων	514

**XI. Κοινές ρυθμίσεις για όλους τους φορείς
κοινωνικής ασφάλισης**

[Ε.-Ε. Γαληνού]

A. Αναγνωρίσεις χρόνου ασφάλισης.....	515
Περιορισμοί στις αναγνωρίσεις χρόνου ασφάλισης.....	534
Καταβολή ασφαλιστικών εισφορών για τους αναγνωριζόμενους χρόνους του άρθρου 40 Ν 2084/1992.....	538
Ειδικές περιπτώσεις αναγνώρισης χρόνου ασφάλισης του άρθρου 42 Ν 3996/2011.....	539
Ειδικές περιπτώσεις αναγνώρισης χρόνου ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.....	542
Ειδικός λογαριασμός Ελλήνων του εξωτερικού.....	548
B. Κοινές συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις	551
1. Συνταξιοδότηση ασφαλισμένων που ήδη είναι συνταξιούχοι άλλου ασφαλιστικού φορέα	551
2. Συνταξιοδότηση διαζευγμένου/ης συζύγου.....	551
3. Συνταξιοδότηση γονέων, συζύγων και αδελφών ανάπηρων τέκνων με 7500 Ημέρες Ασφάλισης.....	554

4. Συνταξιοδότηση ειδικών κατηγοριών εργαζομένων (τυφλών, πασχόντων από αναιμία, παραπληγικών κ.λπ.).....	556
5. Συνταξιοδότηση νέων ασφαλισμένων	557
Γ. Απασχόληση συνταξιούχων	558
1. Συνταξιούχοι γήρατος.....	559
2. Συνταξιούχοι αναπηρίας	562
3. Εξαιρέσεις	562
Δ. Τρόπος υπολογισμού του ποσού της σύνταξης από 1.1.2015.....	565
1. Βασική σύνταξη.....	565
2. Αναλογική σύνταξη.....	567
Ε. Προθεσμίες έκδοσης συνταξιοδοτικής απόφασης και προσωρινή σύνταξη.....	571
ΣΤ. Ρύθμιση οφειλόμενων εισφορών.....	573
1. Ρύθμιση βάσει του Ν 3863/2010.....	573
2. Πάγια ρύθμιση και Νέα Αρχή του Ν 4052/2012	578
Ζ. Παραγραφές υπέρ και κατά των ασφαλιστικών φορέων	583
Η. Κατάσχεση συντάξεων.....	586

XII. Επικουρική ασφάλιση

[Ε.-Ε. Γαληνού]

A. ΕΤΕΑ	590
1. Σύσταση ΕΤΕΑ - Εντασσόμενοι Φορείς.....	590
2. Υπαγόμενα πρόσωπα και εισφορές.....	592
3. Χρόνος ασφάλισης και συντάξεις.....	593
4. Θέματα διαδοχικής ασφάλισης.....	594
B. τ.ΕΤΕΑΜ.....	595
1. Υπαγόμενα πρόσωπα	595
2. Συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις	596
3. Υπολογισμός ποσού σύνταξης.....	598
Γ. τ. ΤΕΑΔΥ	599
1. Υπαγόμενα πρόσωπα	599
2. Συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις	600
3. Υπολογισμός ποσού σύνταξης.....	600

Δ. Υπολογισμός ποσού σύνταξης νέων ασφαλισμένων	602
---	-----

XIII. Εφάπαξ Βοήθημα *[Ε. Μυλωνά]*

A. Φορείς χορήγησης.....	604
1. Κυριότερα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου	604
2. Κυριότερα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου	607
3. Ειδικοί Λογαριασμοί και λοιποί φορείς.....	608
B. Νομική φύση του εφάπαξ βοηθήματος που χορηγείται από ΝΠΔΔ εποπτείας Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας.....	609
Γ. Καλυπτόμενος ασφαλιστικός κίνδυνος	609
Δ. Δικαιούχοι και βασικές προϋποθέσεις χορήγησης	609
1. Παλαιοί ασφαλισμένοι.....	609
2. Νέοι ασφαλισμένοι.....	612
3. Μεταγενέστερες του Ν 2084/1992 διατάξεις.....	613
E. Επιστροφή εισφορών	614
ΣΤ. Σειρά χορήγησης.....	615
Z. Σχηματισμός ασφαλιστικού κεφαλαίου	617
H. Προστιθέμενη αξία της νομολογίας - κριτήρια συνταγματικότητας	619
1. Ανώτατο όριο εφάπαξ βοηθήματος	619
2. Τρόπος υπολογισμού εφάπαξ βοηθήματος.....	623
3. Υπουργική Απόφαση	626
Θ. Κυριότερες νομοθετικές εξελίξεις	628
1. Ποσοστιαίες μειώσεις.....	628
2. Ανασχεδιασμός τεχνικής βάσης εφάπαξ παροχών	631

XIV. Διαδικασία Διοικητικής Επίλυσης Διαφορών *[Στ. Πετροπουλάκος]*

A. ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.....	640
1. Εισαγωγή - προσβαλλόμενες πράξεις.....	640
2. Προθεσμία	642

3. Έναρξη προθεσμίας.....	643
4. Τρόπος άσκησης της ένστασης-συνέπειες.....	644
5. Αρμόδιο όργανο για την εξέταση της ένστασης.....	647
6. Διαδικασία εξέτασης ένστασης.....	648
7. Απόφαση - συνέπειες.....	649
B. ΟΑΕΕ.....	652
1. Εισαγωγή - προσβαλλόμενες πράξεις.....	652
2. Προθεσμία.....	652
3. Έναρξη προθεσμίας.....	653
4. Τρόπος άσκησης ένστασης - συνέπειες.....	654
5. Αρμόδιο όργανο για την εξέταση της ένστασης.....	655
6. Διαδικασία εξέτασης της ένστασης.....	656
7. Απόφαση - συνέπειες.....	657
Γ. ΟΓΑ.....	658
1. Εισαγωγή-προσβαλλόμενες πράξεις.....	658
2. Προθεσμία.....	659
3. Έναρξη προθεσμίας.....	660
4. Τρόπος άσκησης της αίτησης αντιρρήσεων και της ένστασης-συνέπειες.....	661
5. Αρμόδιο όργανο για την εξέταση της αίτησης αντιρρήσεων ή/και της ένστασης.....	662
6. Διαδικασία εξέτασης ένστασης.....	663
7. Απόφαση - συνέπειες.....	664
Δ. Δημόσιο-ΓΛΚ.....	665
1. Κατάργηση Επιτροπής Ελέγχου Πράξεων Κανονισμού Συντάξεων του άρθρου 66 του ΚΠΣΣ.....	665
2. Αναθεώρηση - τροποποίηση πράξεων - αυτεπαγγέλτως ή μετά από υποβολή αίτησης θεραπείας.....	666
3. Ανάκληση πράξεων.....	667
Ε. Ασφαλιστικοί Οργανισμοί υπαγόμενοι στις διατάξεις του Ν 861/1979.....	667
1. Έκδοση πράξης - ένσταση - αρμόδιο όργανο για την εξέτασή της.....	667
2. Αναθεώρηση αποφάσεων.....	669

XV. Διαδικασία Δικαστικής Επίλυσης Διαφορών

[Στ. Πετροπουλάκος]

A. Κοινωνικοασφαλιστικές διαφορές (άρθρο 7 παρ. 1 του Ν 702/1977)	670
1. Εισαγωγή.....	670
2. Δικαίωμα άσκησης προσφυγής	671
3. Προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής.....	671
4. Άσκηση και περιεχόμενο της προσφυγής	673
5. Καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο	675
6. Ανασταλτικό αποτέλεσμα προσφυγής.....	675
7. Διαδικασία μετά την κατάθεση της προσφυγής	676
8. Έκδοση απόφασης - εκτελεστικότητα αυτής.....	678
B. Συνταξιοδοτικές διαφορές (άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος, άρθρο 66 του ΚΠΣΣ και άρθρο 1 περ. ιθ' και κ' του Ν 4129/2013)	679
1. Εισαγωγή.....	679
2. Δικαίωμα άσκησης έφεσης - προθεσμία	680
3. Άσκηση και περιεχόμενο της έφεσης.....	683
4. Ανασταλτικό αποτέλεσμα έφεσης.....	684
5. Διαδικασία μετά την κατάθεση της έφεσης.....	684
6. Έκδοση απόφασης - εκτελεστικότητα αυτής.....	685
7. Ενστάσεις ενώπιον Κλιμακίων του Ελεγκτικού Συνεδρίου	686

XVI. Παράρτημα

[Ε.-Ε. Γαληνού]

A. Πίνακες Εγκυκλίου ΙΚΑ-ΕΤΑΜ 45/2014	687
2. Πίνακας ΗΔΙΚΑ με επωνυμίες ασφαλιστικών φορέων	692
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	697

I. Εισαγωγή

Στα πλαίσια λειτουργίας του κοινωνικού κράτους οργανώνεται ένα ευρύτερο σύστημα κοινωνικής προστασίας¹, το οποίο, αφενός, αποβλέπει στην προστασία του συνόλου των μελών της κοινωνίας από τους κοινωνικούς κινδύνους², επιχειρώντας να διασφαλίσει ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής για όλους, και, αφετέρου, περιλαμβάνει τη λήψη ειδικών μέτρων προστασίας για συγκεκριμένες «ευάλωτες» ομάδες του πληθυσμού.

Βασικό πυλώνα του συστήματος αυτού, αποτελεί και ο συνταγματικά κατοχυρωμένος³, θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης, που αποσκοπεί, καταρχήν, στην προστασία των εργαζομένων⁴ από την απώλεια (ολική ή μερική) του εισοδήματός τους, σε περίπτωση επέλευσης κάποιου από τους προκαθορισμένους κοινωνικοασφαλιστικούς κινδύνους⁵. Έτσι, για παράδειγμα, εάν κάποιος εργαζόμενος συμπληρώσει το εκ του νόμου τασσόμενο όριο ηλικίας⁶ (επέλευση κινδύνου γήρατος), εφόσον πληροί και τις εκάστοτε τιθέμενες χρονικές προϋποθέσεις, δικαιούται να λάβει από τον οικείο ασφαλιστικό φορέα συνταξιοδοτική παροχή (σύνταξη γήρατος) προς αναπλήρωση της απώλειας του εισοδήματός του.

Επισημαίνεται ότι η κοινωνική ασφάλιση (social insurance) θα πρέπει να διακρίνεται από την κοινωνική ασφάλεια (social security), καθώς, η τελευταία, μέσω κυρίως της φορολογίας, αποσκοπεί στην κάλυψη των στοιχειωδών αναγκών του συνόλου του πληθυσμού⁷, ώστε καθένας να ζει με αξιοπρέπεια⁸.

1. Βλ. Π. Παπαρρηγοπούλου, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Νομική Βιβλιοθήκη 2013, σελ. 9, όπου αναφέρεται ότι το σύστημα κοινωνικής προστασίας περιλαμβάνει τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, προστασίας της υγείας, κοινωνικής πρόνοιας και χορήγησης κοινωνικών αποζημιώσεων.
2. Για την έννοια των κοινωνικών κινδύνων βλ. Π. Παπαρρηγοπούλου, όπ.π., σελ. 10 επ.
3. Σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει».
4. Σε ορισμένες περιπτώσεις και των προστατευόμενων μελών των οικογενειών τους.
5. Τέτοιοι κίνδυνοι είναι: το γήρας, η αναπηρία, η ασθένεια, η ανεργία, η μητρότητα κ.α.
6. Σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 3 του Ν 3863/2010 αυτό το όριο ηλικίας από το έτος 2021 και εφεξής θα ανακαθορίζεται κατά τη μεταβολή του προσδόκιμου ζωής του πληθυσμού της χώρας, με σημείο αναφοράς την ηλικία των 65 ετών.
7. Δηλαδή και αυτών που είτε δεν είχαν πρόσβαση στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, είτε, αν και είχαν, δεν πληρούν τις εκ του νόμου τασσόμενες προϋποθέσεις για τη λήψη αντίστοιχης παροχής.
8. Για τη διάκριση κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής ασφάλειας βλ. Π. Παπαρρηγοπούλου, όπ.π., σελ. 1 επ. και 10.

Περαιτέρω, υπό το ισχύον στην Ελλάδα σύστημα, το Κράτος έχει την κύρια ευθύνη για την οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης, ο οποίος έχει δημόσιο χαρακτήρα⁹. Ο δημόσιος χαρακτήρας του θεσμού συνεπάγεται και την υποχρεωτικότητά του¹⁰, ενώ συνδέεται και με την εφαρμογή της αρχής της κοινωνικής αλληλεγγύης, επιτελώντας και έναν αναδιανεμητικό ρόλο¹¹.

Σε κάθε περίπτωση, η σημασία του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης ανέκαθεν ήταν τεράστια, δοθέντος και του ότι μέσω του θεσμού αυτού (πρέπει να) εξασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας (τα οποία κατά τεκμήριο δεν μπορούν πλέον να εργαστούν)¹², με ταυτόχρονη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, μέσω της μείωσης της φτώχειας και των ανισοτήτων ανάμεσα στους συνταξιούχους και τα ηλικιακά νεώτερα τμήματα της κοινωνίας¹³.

Το παρόν βιβλίο απευθύνεται σε όλους όσοι ασχολούνται με θέματα κοινωνικής ασφάλισης (δικηγόρους, λογιστές, εργοδότες, αυτοαπασχολούμενους, μισθτούς κ.λπ.) και έχει σκοπό να παρουσιάσει με τρόπο περιεκτικό και κατανοητό το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο που διέπει το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και την σχετικώς διαμορφωθείσα νομολογία των δικαστηρίων.

Στο πρώτο κεφάλαιο, μετά από μια συνοπτική αναφορά στις κυριότερες γενικές αρχές του Δικαίου της Κοινωνικής Ασφάλισης, που γίνονται δεκτές και εφαρμόζονται από την νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, παρατίθενται οι ισχύουσες διατάξεις και αναλύονται οι έννοιες της παράλληλης και της διαδοχικής ασφάλισης, ενώ, για την καλύτερη κατανόηση των εννοιών αυτών, δίδονται και σχετικά παραδείγματα.

Στα επόμενα κεφάλαια, γίνεται παρουσίαση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου κατά φορέα κύριας ασφάλισης, με ταυτόχρονη ανάλυση των σημαντικότερων θεμάτων που σχετίζονται με την οργάνωση και λειτουργία του εκάστοτε φορέα και παράθεση σχετικών εγκυκλίων, νομολογίας κ.λπ. Έτσι, αναλύονται θέματα όπως η υπαγωγή στην ασφάλιση του κάθε φορέα, οι προϋποθέσεις συ-

9. Βλ. ΣτΕ Ολ 5024/1987.

10. Σε αντίθεση με την ιδιωτική ασφάλιση που είναι προαιρετική, η κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων είναι υποχρεωτική και δεν παρέχεται η δυνατότητα εξαίρεσης από αυτήν.

11. Βλ. το από 3/2010 Πόρισμα της Επιτροπής Ειδικών για το Ασφαλιστικό, στην ιστοσελίδα www.epkodi.gr, όπου αναφέρεται ότι ο υποχρεωτικός χαρακτήρας διασφαλίζει τον κοινωνικό ρόλο του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ενώ «εξαναγκάζει» και τα άτομα να λαμβάνουν μέριμνα για τα γηρατειά τους.

12. Βλ. το από 3/2010 Πόρισμα της Επιτροπής Ειδικών για το Ασφαλιστικό, όπ.π., όπου γίνεται δεκτό ότι ακρογωνιαίος λίθος του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης είναι η πρόληψη της φτώχειας με την εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για τον κάθε ηλικιωμένο.

13. Βλ. *Τ. Γιαννίτσας*, Το ασφαλιστικό (ως ορφανό πολιτικής) και μία διέξοδος, Εκδόσεις Πόλις, 2007.

νταξιοδότησης, ο τρόπος υπολογισμού των συντάξεων, οι υποχρεώσεις των εργοδοτών (στην περίπτωση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) κ.α.

Εν συνεχεία, παρατίθενται οι ρυθμίσεις που ισχύουν για όλους τους ασφαλιστικούς φορείς, μεταξύ των οποίων, και οι διατάξεις που σχετίζονται με την αναγνώριση χρόνου ασφάλισης, την απασχόληση συνταξιούχων, τη ρύθμιση οφειλόμενων εισφορών και τις παραγραφές των εκάστοτε αξιώσεων.

Επιπλέον, υπάρχουν κεφάλαια για την επικουρική ασφάλιση, καθώς και για τη χορήγηση εφάπαξ βοηθημάτων, με τις πιο πρόσφατες νομοθετικές και νομολογιακές εξελίξεις.

Στο τελευταίο μέρος του βιβλίου υπάρχει κεφάλαιο για τη διαδικασία διοικητικής επίλυσης των διαφορών που γεννώνται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας της κοινωνικής ασφάλισης, στους κυριότερους φορείς κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και κεφάλαιο με συνοπτική αναφορά στη διαδικασία δικαστικής επίλυσης τόσο των κοινωνικοασφαλιστικών, όσο και των συνταξιοδοτικών διαφορών.

II. Γενικές Αρχές Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης

Στους κανόνες του Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης περιλαμβάνονται και γενικές αρχές, οι οποίες, αν και δεν είναι διατυπωμένες σε συγκεκριμένο συνταγματικό ή νομοθετικό κείμενο, ωστόσο, συνάγονται από το σύνολο της υφιστάμενης νομοθεσίας και ρυθμίζουν διάφορα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης. Τις γενικές αυτές αρχές βρίσκουμε κατά κανόνα στις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι οποίες τις επικαλούνται στη μείζονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού, στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει ειδική διάταξη που να ρυθμίζει το κατά περίπτωση κρινόμενο θέμα¹⁴. Οι κυριότερες γενικές αρχές του Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης είναι οι εξής:

A. Αρχή της χρηστής διοίκησης

Η αρχή της χρηστής διοίκησης, που διέπει όλο το διοικητικό δίκαιο, εφαρμόζεται και στο κοινωνικοασφαλιστικό δίκαιο¹⁵. Σύμφωνα με την αρχή αυτή τα διοικητικά όργανα υποχρεούνται, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, να ενεργούν σύμφωνα με το κοινό περί δικαίου αίσθημα, ώστε, κατά την εφαρμογή των σχετικών νομοθετικών διατάξεων, να αποφεύγονται ανεπιεικείς και άδικες λύσεις¹⁶.

Έτσι, επί παραδείγματι, έχει κριθεί ότι:

- Αντίκειται στην αρχή της χρηστής διοίκησης ο αναδρομικός εκ των υστέρων καταλογισμός εισφορών σε βάρος εργοδότη για χρονικό διάστημα για το οποίο δημιουργήθηκε, με θετικές ενέργειες ασφαλιστικού οργανισμού, σε αυτόν η σταθερή και δικαιολογημένη πεποίθηση ότι για τα πρόσωπα που απασχολεί ο ίδιος δεν οφείλονται ασφαλιστικές εισφορές, εφόσον η επιβάρυνση αυτή θα μπορούσε, υπό τις συνθήκες που εκάστοτε συντρέχουν, να θέσει σε κίνδυνο την οικονομική του σταθερότητα¹⁷.
- Αντίκειται στην αρχή της χρηστής διοίκησης η διακοπή της σύνταξης ή η μη μετατροπή του επιδόματος αναπροσαρμογής σε σύνταξη αναπηρίας για το λόγο ότι ο ασφαλισμένος δεν υπέβαλε σχετική αίτηση, όταν από πάγια συ-

14. Πρβλ. ΣτΕ 5/2007, με την οποία κρίθηκε ότι η τυχόν ύπαρξη ειδικών ρυθμίσεων αποκλείει την εφαρμογή οποιασδήποτε γενικής αρχής (στη συγκεκριμένη περίπτωση της αρχής της επιείκειας) σχετικής με το ρυθμιζόμενο θέμα.

15. Βλ. ΣτΕ 2533/2013, 166/2009.

16. Βλ. *Επ. Σπηλιωτόπουλος*, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου 1, 14^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, αριθμός 83.

17. Βλ. ΣτΕ 232/2012, 1046/2006, 1140/2001.

μπεριφορά των οργάνων του ασφαλιστικού οργανισμού, που εκδηλώνεται με θετικές ενέργειες, δημιουργήθηκε εύλογα η πεποίθηση στον ασφαλισμένο ότι δεν απαιτείται να υποβάλει αντίστοιχη αίτηση¹⁸.

- Σύμφωνα με την αρχή της χρηστής διοίκησης, οι προθεσμίες που τάσσονται στους ασφαλισμένους δεν αρχίζουν να τρέχουν, για όσο χρόνο δημιουργείται από πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων των ασφαλιστικών οργανισμών, η πεποίθηση ότι θα ήταν μάταιη, ως νόμω αβάσιμη, η επιδίωξη της ικανοποίησης του σχετικού ασφαλιστικού τους δικαιώματος¹⁹.

Περαιτέρω, στο πεδίο του ασφαλιστικού δικαίου, ως ειδικότερες εκδηλώσεις της αρχής της χρηστής διοίκησης, αναφέρονται οι αρχές της εύνοιας-επιείκειας προς τον ασφαλισμένο και της μη επιστροφής των αχρεωστήτως πλην καλοπίστως ληφθεισών παροχών.

B. Αρχή της εύνοιας προς τους ασφαλισμένους

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, που αποτελεί ειδικότερη εκδήλωση της αρχής της χρηστής διοίκησης, δικαιολογείται η επίλυση των διαφορών που αφορούν ασφαλιστικές παροχές με πνεύμα προστασίας του αδύνατου μέρους-ασφαλισμένου²⁰. Αυτό δε, ιδίως ενόψει του ότι η ισχύουσα κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία είναι πολύπλοκη, γεγονός που δυσχεραίνει τους ασφαλισμένους στην άσκηση των δικαιωμάτων τους, ενώ σκοπός της εφαρμοζόμενης κοινωνικής πολιτικής είναι, μεταξύ άλλων, η εξασφάλιση των δικαιούμενων από τους ασφαλισμένους παροχών, που χορηγούν οι ασφαλιστικοί φορείς²¹.

Στα πλαίσια αυτά κρίθηκε ότι το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, όταν κοινοποιεί αποφάσεις των Τοπικών Διοικητικών Επιτροπών του, με τις οποίες κρίνεται ένσταση κατά απόφασης αρμοδίων οργάνων του, που αφορά χορήγηση ή μη ασφαλιστικής παροχής από το ΕΤΕΑΜ (ήδη ΕΤΕΑ), οφείλει να γνωστοποιεί στους ασφαλισμένους ότι η προσφυγή αυτή θα πρέπει να στρέφεται κατά του ΕΤΕΑΜ, άλλως η προσφυγή (που στρέφεται κατά του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ αν και αφορά ζήτημα επικουρικής ασφάλισης) δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτη²².

18. Βλ. ΣτΕ 1168/2006.

19. Βλ. ΣτΕ 4069/2005.

20. Βλ. ΕΛΣ ΟΛ 1938/2009.

21. Βλ. ΤΔΠ-Πειρ 456/2007.

22. Βλ. ΔΕΑ 597/2009.

Γ. Αρχή της μη αναζήτησης αχρεώστητων, καλοπίστως ληφθεισών, παροχών

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, δεν είναι δυνατή η αναζήτηση από τον ασφαλιστικό οργανισμό περιοδικών ασφαλιστικών παροχών που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως, εφόσον αυτός που τις έλαβε ήταν καλόπιστος και παρήλθε εύλογος χρόνος από την είσπραξή τους²³. Αυτό δε, διότι η αναζήτησή τους θα συνεπαγόταν απρόβλεπτες οικονομικές συνέπειες σε βάρος του εκάστοτε λαβόντος της παροχής αυτές²⁴.

Επισημαίνεται ότι εάν το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της είσπραξης και της αναζήτησης είναι μικρό (μη εύλογο) τότε η αναζήτηση των εν λόγω παροχών επιβάλλεται εκτός εάν αυτός που έχει εισπράξει, αχρεωστήτως, πλην καλοπίστως, τις περιοδικές παροχές, επικαλεστεί και αποδείξει ότι η επιστροφή τους στον ασφαλιστικό οργανισμό θα επιφέρει σε βάρος του απρόβλεπτες και δυσμενείς για τη διαβίωσή του συνέπειες²⁵.

Ειδικότερα, για την εφαρμογή της αρχής αυτής θα πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- Μη νόμιμη (αχρεώστητη) καταβολή περιοδικής ασφαλιστικής παροχής.
- Καλόπιστη είσπραξη της παροχής εκ μέρους του ασφαλισμένου.
- Πάροδος ευλόγου χρόνου από την είσπραξη της παροχής.

Έτσι, η αναζήτηση των παροχών αυτών επιτρέπεται μόνο εφόσον κριθεί ότι αυτός ο οποίος έχει εισπράξει τα αναζητούμενα ποσά τελούσε κατά την είσπραξή τους σε δόλο έναντι του οργανισμού. Η κρίση όμως περί της συνδρομής του δόλου πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς²⁶, ενώ το βάρος απόδειξης φέρει ο εκάστοτε ασφαλιστικός οργανισμός.

Πάντως, όταν η αναζήτηση των περιοδικών αυτών παροχών έχει έρεισμα δικαστική απόφαση, με την οποία ανατρέπεται, μετά από άσκηση ενδίκου μέσου, προηγούμενη δικαστική απόφαση, σε συμμόρφωση προς την οποία είχαν καταβληθεί οι εν λόγω παροχές, η ως άνω γενική αρχή της μη αναζήτησης των ασφαλιστικών εισφορών δεν έχει εφαρμογή²⁷.

23. Βλ. ΣτΕ 2533/2013, 478/2011.

24. Βλ. ΣτΕ 2721/2009, 44/2004.

25. Βλ. ΔΕΑ 3145/2010.

26. Βλ. ΣτΕ 819/2007, 3926/2001.

27. Βλ. ΣτΕ 3415/2013, 3312/2008, 1620/2006.

Δ. Αρχή της μη επιστροφής των ασφαλιστικών εισφορών - προστασίας του ασφαλιστικού κεφαλαίου

Στον αντίποδα της ανωτέρω αρχής της μη επιστροφής των αχρεωστήτως, πλην καλοπίστως ληφθεισών παροχών βρίσκεται η αρχή της μη επιστροφής των ασφαλιστικών εισφορών-προστασίας του ασφαλιστικού κεφαλαίου.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την αρχή αυτή οι εισφορές των ασφαλισμένων, οι οποίες καλύπτουν νομίμως χρόνο υποχρεωτικής ασφάλισης και περιλαμβάνονται μεταξύ των πόρων των ασφαλιστικών οργανισμών, με τους οποίους σχηματίζεται το ασφαλιστικό κεφάλαιο, δεν επιστρέφονται σε αυτούς που τις κατέβαλαν και όταν ακόμη καθίσταται βέβαιο εκ των πραγμάτων ότι δεν είναι εφικτή η χορήγηση ασφαλιστικών παροχών²⁸. Επισημαίνεται πάντως ότι και η αρχή αυτή, που αποβλέπει και στη διασφάλιση της αναλογιστικής βάσης στην οποία στηρίζεται η οικονομία των ασφαλιστικών οργανισμών, κάμπτεται όταν υπάρχει ρητή νομοθετική πρόβλεψη για επιστροφή των εισφορών²⁹.

Ε. Αρχή της τυπικής ασφάλισης

Σύμφωνα με την αρχή της τυπικής ασφάλισης, εάν κάποιος κατέβαλλε τακτικά ασφαλιστικές εισφορές ως ασφαλισμένος σε οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης, θεωρώντας καλόπιστα ότι υπάγεται στην ασφάλισή του, ο δε οργανισμός εισέπραττε ανεπιφύλακτα τις εισφορές αυτές, η αμφισβήτηση από τον οργανισμό, μετά την πάροδο μακρού, κατ' εύλογη κρίση, χρόνου, και μάλιστα κατά την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου, της ιδιότητας του ασφαλισμένου αντίκειται στην αρχή της χρηστής διοίκησης.

Κατά την ως άνω αρχή, είναι σεβαστές οι πραγματικές καταστάσεις που δημιουργούν δικαιώματα υπέρ των διοικουμένων και οι οποίες προκύπτουν με την ανοχή και τη σύμπραξη της Διοίκησης, εφόσον δεν αντιβαίνουν στη δημόσια τάξη και δεν δημιουργήθηκαν με δόλια ενέργεια του διοικουμένου.

Όμως, η αρχή της τυπικής ασφάλισης κάμπτεται στην περίπτωση ρητής αντίθετης διάταξης ή διάταξης από το περιεχόμενο της οποίας σαφώς συνάγεται ότι δεν είναι ανεκτή, στα θέματα που αυτή ρυθμίζει, η εφαρμογή της γενικής αυτής αρχής³⁰.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι οι προϋποθέσεις της τυπικής ασφάλισης είναι οι εξής:

28. Βλ. ΣτΕ 746/2011.

29. Πρβλ. ΣτΕ 619/2012.

30. Βλ. ΣτΕ 21/2013, 1970/2011, 480/2011, 1336/2009.

- Μη νόμιμη υπαγωγή στην ασφάλιση ασφαλιστικού φορέα.
- Διαδρομή ευλόγου χρόνου από την παράνομη εγγραφή στα μητρώα ασφαλισμένων του οικείου οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης.
- Καλή πίστη του ασφαλισμένου.
- Εκπλήρωση των ασφαλιστικών υποχρεώσεων.
- Μη αμφισβήτηση της ιδιότητας του ασφαλισμένου από τον οργανισμό κατά το ως άνω χρονικό διάστημα.
- Ανυπαρξία ειδικών διατάξεων που εμποδίζουν την τυπική ασφάλιση.

ΣΤ. Αρχή της ίσης μεταχείρισης των ασφαλισμένων

Όπως έχει παγίως κριθεί, η αρχή της ισότητας, η οποία καθιερώνεται με το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, δεσμεύει το νομοθέτη και την κανονιστικώς δρώσα διοίκηση και κατά την εκδήλωση της κρατικής μέριμνας για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων. Η αρχή αυτή επιβάλλει στο νομοθέτη, κοινό ή κανονιστικό, να δρα μέσα στα όριά της, τα οποία αποκλείουν τόσο την έκδηλη άνιση μεταχείριση με τη μορφή της εισαγωγής χαριστικού μέτρου μη συνδεδεμένου προς αξιολογικά κριτήρια ή της επιβολής αδικαιολόγητης επιβάρυνσης, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση καταστάσεων που τελούν κάτω από διαφορετικές συνθήκες ή, αντίθετα, τη διαφορετική μεταχείριση ίδιων ή παρόμοιων καταστάσεων· ο δικαστικός δε έλεγχος της τήρησης της αρχής της ισότητας συνιστά έλεγχο ορίων και όχι έλεγχο των καταρχήν επιλογών ή του ουσιαστικού περιεχομένου των νομικών κανόνων.

Ωστόσο, ο κοινός νομοθέτης και η κανονιστικώς δρώσα διοίκηση δεν κωλύεται από την αρχή της ισότητας να μεταρρυθμίζει το εκάστοτε ισχύον σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, ιδίως δε τις διατάξεις σχετικά με τις καταβαλλόμενες παροχές (όπως είναι οι συντάξεις), ακόμη και αν η μεταβολή επιφέρει μείωση των παροχών για το μέλλον. Άλλωστε, η ηλικία των δικαιούχων για την απόληψη ορισμένης παροχής συνιστά αντικειμενικό και απρόσωπο κριτήριο, που δεν παραβιάζει τις ως άνω συνταγματικές διατάξεις, για τη διαφοροποίηση των προϋποθέσεων ή του περιεχομένου της παρεχόμενης ασφαλιστικής προστασίας³¹.

Τέλος, έχει κριθεί ότι, υπό το ισχύον στην Ελλάδα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης σε περισσότερους του ενός ασφαλιστικούς φορείς, η παραβίαση της συνταγματικής αρχής της ισότητας κατά τη ρύθμιση των ασφαλιστικών παροχών προϋποθέτει άνιση μεταχείριση ομοειδών κατηγοριών ασφαλισμένων μέσα στον ίδιο ασφαλιστικό οργανισμό. Προκειμένου, αντίθετα, για ασφαλισμένους σε διαφορετικούς ασφαλιστικούς φορείς, η τήρηση της αρχής της ισότητας κρί-

31. Βλ. ΣτΕ 3421/2013.

νεται μόνον ως προς την εξασφάλιση ελάχιστου καθεστώτος ισοδύναμης προ-στασίας³².

Ζ. Αρχή της ανταποδοτικότητας³³

Ο τρόπος υπολογισμού των συντάξεων των ασφαλισμένων και ο καθορισμός των αποδοχών που λαμβάνονται κάθε φορά υπόψη για τον υπολογισμό αυτό επαφίενται στην κρίση του νομοθέτη και στην κατ' εξουσιοδότηση του νόμου κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση. Κατά τη ρύθμιση δε των θεμάτων αυτών οι ασφαλιστικές παροχές δεν απαιτείται να βρίσκονται σε σχέση ευθείας ανταποδοτικότητας προς τις ασφαλιστικές εισφορές που έχουν καταβληθεί, γιατί η ύπαρξη αναλογίας μεταξύ ασφαλιστικών εισφορών και παροχών και η αρχή της ανταποδοτικότητας μεταξύ ασφαλιστικών εισφορών και παροχών δεν αποτελούν συνταγματικώς κατοχυρωμένους κανόνες³⁴. Με άλλα λόγια, η προς σχηματισμό του ασφαλιστικού κεφαλαίου και εξυπηρέτηση της αναλογιστικής βάσης των ασφαλιστικών οργανισμών ασφαλιστική εισφορά, δεν εξαρτάται από τη δυνατότητα απόλαυσης αντίστοιχης ασφαλιστικής παροχής³⁵.

Ωστόσο, έχει κριθεί ότι στοιχείο της έννοιας της εισφοράς προς ασφαλιστικό οργανισμό συνιστά η προσδοκία κάποιας αντιπαροχής με την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου³⁶, ενώ, καταρχήν, επιβάλλεται και η ύπαρξη αναλογίας μεταξύ ασφαλιστικών εισφορών και παροχών³⁷. Περαιτέρω, στις περιπτώσεις που το ασφαλιστικό κεφάλαιο έχει σχηματιστεί αποκλειστικά με κρατήσεις από τις αποδοχές των ασφαλισμένων (όπως είναι περιπτώσεις καταβολής εισφορών για την παροχή παροχών εφάπαξ³⁸), γίνεται δεκτό ότι αυτό έχει αμιγώς

32. Βλ. ΣτΕ 3294/2011, 2774/2009 και ΟΛΕΛΣ 1938/2009.

33. Η αρχή της ανταποδοτικότητας βρίσκεται στον αντίποδα της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της αλληλεγγύης, η οποία εμφανίζεται τόσο με τη μορφή της αλληλεγγύης μεταξύ των εργαζομένων, όσο και με τη μορφή της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών. Στην αρχή της αλληλεγγύης βασίζεται και το λεγόμενο διανεμητικό σύστημα, κατά το οποίο το άθροισμα των ασφαλιστικών εισφορών και λοιπών πόρων συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος (συνήθως ενός έτους) διαμορφώνεται ανάλογα με τις πιθανές δαπάνες, για να καταβληθούν οι ασφαλιστικές παροχές για το ίδιο χρονικό διάστημα. Αντίθετα, σύμφωνα με το κεφαλαιοποιητικό σύστημα (που βασίζεται στην αρχή της ανταποδοτικότητας) οι ασφαλιστικές εισφορές συγκεντρώνονται σε μεγάλα αποθεματικά, έτσι ώστε να καλύψουν τις ασφαλιστικές παροχές ορισμένου ατόμου ή κοινωνικής ομάδας. Για το ζήτημα αυτό βλ. *Π. Παπαρρηγοπούλου*, όπ.π., σελ. 47 επ.

34. Βλ. ΣτΕ Ολ 3487/2008, ΣτΕ 3901/2013, 2913/2013, 1689/2009.

35. Βλ. ΣτΕ Ολ 3519/1992.

36. Βλ. ΣτΕ 3412/2013.

37. Πρβλ. ΣτΕ 746/2011.

38. Βλ. κατωτέρω στο σχετικό κεφάλαιο, σελ. 604 επ.

ανταποδοτικό χαρακτήρα³⁹ και ως εκ τούτου θα πρέπει να υπάρχει αναλογία μεταξύ των εισφορών και των αντίστοιχων παροχών⁴⁰.

Η. Αρχή της ενότητας της ασφαλιστικής περίπτωσης

Σύμφωνα με την αρχή αυτή ασφαλισμένος ο οποίος λάμβανε παροχές αναπηρίας και μεταγενεστέρως κρίθηκε ικανός προς εργασία για ορισμένο χρονικό διάστημα, με συνέπεια να διακοπεί η χορήγηση των παροχών αυτών, είναι δυνατόν να λάβει εκ νέου παροχές αναπηρίας, μολονότι δεν διαθέτει τις απαιτούμενες νόμιμες χρονικές προϋποθέσεις στο χρόνο κατά τον οποίο επανεμφανίζεται η αναπηρία του. Αυτό συμβαίνει αν η πάθησή του, λόγω της οποίας κρίνεται αρμοδίως ασφαλιστικώς ανάπηρος, αποτελεί επανεμφάνιση ή επιδείνωση παλαιότερης πάθησης, κατά το χρόνο εκδήλωσης της οποίας ο ασφαλισμένος συγκέντρωνε τις αναγκαίες χρονικές προϋποθέσεις για να λάβει σύνταξη αναπηρίας⁴¹.

Ωστόσο, η εφαρμογή της πιο πάνω αρχής προϋποθέτει να έχει κριθεί ο ασφαλισμένος ανάπηρος με βάση την αρχική πάθηση (υποτροπιάζουσα λόγω της φύσης της ή επιδεινούμενη), να μην έχει μεσολαβήσει μακρό χρονικό διάστημα από την πρώτη εμφάνιση της πάθησης, για την οποία είχε χορηγηθεί η μεταγενεστέρως διακοπή της σύνταξης αναπηρίας, μέχρι τη δεύτερη εμφάνιση της πάθησης και, κατά περίπτωση, να απέχει ο ασφαλισμένος από την εργασία του κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μέχρι την επανεμφάνιση ή επιδείνωση της ίδιας πάθησης, για λόγους που οφείλονται στην κατάσταση της υγείας του⁴².

39. Βλ. ΣτΕ 3357/2013, με την οποία κρίθηκε ότι αμιγώς ανταποδοτικό χαρακτήρα έχει το εφάπαξ βοήθημα το οποίο καταβάλλεται από ασφαλιστικό κεφάλαιο που σχηματίζεται αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο από εισφορές είτε μόνο των ασφαλισμένων είτε και του εργοδότη που τους απασχολεί, ανεξάρτητα μάλιστα από το ύψος των εισφορών του εργοδότη, ενώ δεν έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα το εφάπαξ βοήθημα το οποίο καταβάλλεται από ασφαλιστικό κεφάλαιο στο σχηματισμό του οποίου συμβάλλουν ουσιαστικά κοινωνικοί πόροι ή επιβαρύνσεις τρίτων.

40. Πρβλ. ΑΠ 816/2014, με την οποία γίνεται δεκτό ότι η επιβολή νομοθετικά ανωτάτου ορίου στην παροχή του εφάπαξ βοηθήματος παραβιάζει την αρχή της ισότητας αφού ενέχει αδικαιολόγητα δυσμενή διάκριση σε βάρος των υπαλλήλων, οι οποίοι, ως εκ του μακρού χρόνου υπηρεσίας τους και των υψηλών αποδοχών τους, υποβλήθηκαν σε μεγαλύτερες κρατήσεις και παρά ταύτα θα λάβουν ίδια εφάπαξ αποζημίωση με τους συναδέλφους τους, οι οποίοι, ως εκ του μικρού χρόνου υπηρεσίας του και των χαμηλών αποδοχών τους, υποβλήθηκαν σε μικρότερες κρατήσεις παρά τον, από τη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος, κανόνα ότι το μέγεθος της εφάπαξ αποζημίωσης, υπολογιζόμενο με βάση το χρόνο υπηρεσίας και τις αποδοχές του εργαζομένου, είναι ανάλογο προς τις εισφορές που καταβλήθηκαν από αυτόν.

41. Βλ. ΣτΕ 1611/2009, 1043/2008.

42. Βλ. ΣτΕ 343/2012, 219/2010.

Θ. Αρχή της εφαρμογής του ευμενέστερου για τον ασφαλισμένο νομοθετικού καθεστώτος

Το συνταξιοδοτικό δικαίωμα του ασφαλισμένου κρίνεται, καταρχήν, με βάση το νομοθετικό καθεστώς που ισχύει κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης⁴³. Εντούτοις, εάν, μετά την υποβολή της αίτησης και πριν την οριστική κρίση του δικαιώματος από τα αρμόδια όργανα του εκάστοτε ασφαλιστικού οργανισμού, μεταβληθεί το νομοθετικό καθεστώς κατά τρόπο ευμενέστερο για τον ασφαλισμένο, το συνταξιοδοτικό δικαίωμα του τελευταίου κρίνεται με βάση το νεώτερο τούτο νομικό καθεστώς. Αυτό δε, ισχύει και στην περίπτωση που η υπόθεση μετά από υποβολή σχετικής ένστασης είναι εκκρεμής ενώπιον αρμόδιας Τοπικής Διοικητικής Επιτροπής⁴⁴. Αντίθετα, η αρχή αυτή δεν ισχύει όταν η υπόθεση είναι εκκρεμής ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων της ουσίας⁴⁵.

43. Βλ. ΣτΕ 2025/2009.

44. Βλ. ΣτΕ 1435/2011, 3775/2006.

45. Βλ. ΣτΕ 1435/2011.

ISBN: 978-960-562-381-4

15302